

Els drets de les dones i la justícia de gènere a l'era post 2015: el paper de WIDE+ i de les organitzacions feministes

Canviar el paradigma dels drets de les dones

**Informe de la reunió de WIDE+ el 18 de juny del 2015
Barcelona**

Aquest document s'ha elaborat amb el suport financer de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) <http://cooperaciocatalana.gencat.cat/> en col·laboració amb l'Agència Espanyola de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID) a través de la Plataforma 2015 y más.

Els punts de vista i les opinions que s'hi expressen són responsabilitat dels participants i dels ponents de la reunió i no necessàriament reflecteixen l'opinió de l'AECID o de l'ACCD.

Editors: Gea Meijers (editor en cap), Virginia López Calvo, Silke Steinhilber, Patricia Muñoz Cabrera. Els editors agraeixen la feina de tots els relators de les sessions i dels tallers: Rachel Noble, Julia Günther, Sarah Diack, Jivka Marinova, Conchita Garcia, Hanne Liveng i a Vickie Knox. Traductora: Laura Obradors Noguera.

WIDE+ vol agrair especialment la feina de Rosabel Agirregomezkorta, Marta Manrique, Carmen de la Cruz, Virginia López Calvo i de la Federació Catalana d'ONGs pel suport a l'hora d'organitzar les sessions. La xarxa vol donar les gràcies a Christa Wichterich, Ulla Björnberg, Silke Steinhilber, Carmen de la Cruz i a Gea Meijers per haver elaborat el programa. Moltes gràcies també a tots els participants per haver contribuït tan activament a les reunions de les quals se'n deriva aquest informe.

Copyright © 2015 WIDE+

Es poden reproduir fragments d'aquesta publicació sense permís amb finalitats educatives i no lucratives sempre que se'n citi la font. WIDE+ agrairà que es faci arribar una còpia del text en què s'utilitzi o se citi el document. Si us plau, envieu-la a info@wide-network.org.

Índex

Resum (P. 1)

1a Sessió plenària: Els drets de les dones i la igualtat de gènere sota pressió: nous contextos, velles restriccions (P. 4)

Els drets de les dones són víctimes dels atacs dels fonamentalismes i dels moviments neoconservadors: orígens, característiques i mètodes comuns
Les dones indígenes s'enfronten a l'impacte nociu del model econòmic neoliberal
El contracop i l'agenda de Pequín per als drets de les dones
Debat plenari

Debat públic del 17 de juny: fer front als reptes a què s'oposa el paradigma de Pequín (P. 10)

2a Sessió d'introduccions i de tallers: renovar l'agenda feminista a l'era post 2015 (P. 12)

1. Modes de vida, seguretat social i el treball
2. Corrents migratòries, refugiats i polítiques de la Unió Europea
3. Violència i drets sexuals i reproductius
4. l'Agenda de comerç i d'inversions
5. Beijing+20 i el desenvolupament post 2015

3a Sessió plenària: El paper de les xarxes i de les organitzacions feministes. Com avancem? (P. 22)

Recol·locar el patriarcat al centre de la lluita feminista
Parlar amb una sola veu: noves oportunitats per a les xarxes feministes
Re-Occupy: les xarxes feministes s'organitzen per aconseguir un canvi transformatiu
Debat plenari

Resum

Autors: Ulla Björnberg i a editors Virginia López Calvo, Gea Meijers, Patricia Muñoz Cabrera, Silke Steinhilber.

La reunió de WIDE+ a Barcelona es va centrar en la viabilitat estratègica del paradigma de Pequín sobre els drets de les dones en l'organització actual del poder. Vint anys després de la Declaració de Pequín i de la Plataforma per a l'Acció de Pequín (BPfA, en les seves sigles en anglès), WIDE+, juntament amb altres grups feministes i de defensa dels drets de les dones, s'enfronta a unes polítiques, uns discursos i unes aliances que afebleixen els drets de les dones. Per aquest motiu, durant la reunió es va debatre si les feministes haurien d'optar per nous marcs estratègics i reformular els seus programes. Quins són els temes més rellevants i en què s'han de centrar? Quina és la millor manera que les feministes puguin garantir amb eficàcia el futur del paradigma dels drets de les dones a l'era post 2015?

Durant la trobada es van identificar diverses tendències que amenacen i fan retrocedir els drets de les dones. A través d'exemples d'Europa, de l'Amèrica Llatina i d'Àsia es va il·lustrar la dominància de les estratègies neoliberals per al desenvolupament i les conseqüències negatives pels drets de les dones que ni són clarament visibles ni tampoc no s'analitzen.

Una de les preocupacions clau de la Plataforma de Pequín era que els drets de les dones s'haurien de considerar des d'una perspectiva àmplia. Al llarg de les dues últimes dècades no s'ha relacionat amb les idees i les estratègies per al desenvolupament i per al creixement econòmic. Més aviat, el que s'ha fet és emmarcar cada vegada més el desenvolupament en la "mercantilització del tot": els acords de lliure comerç han proliferat, igual que també ho han fet les polítiques que porten a l'explotació de recursos i a l'augment de les desigualtats. Seguint una mateixa línia podem arribar a les formes d'empoderar les dones que sorgeixen del neoliberalisme i que pretenen incloure-les en un sistema econòmic nociu en comptes de transformar les relacions de poder per arribar a alternatives que aportin un mode de vida econòmic i social sostenible. S'instrumentalitzen els drets de les dones perquè interessa per al creixement econòmic

(sense tenir en compte la distribució) o per al poder geopolític, però no perquè siguin una finalitat en si mateixos.

Al mateix temps, avui dia hi ha ideologies i moviments socials que donen suport a les idees i als valors conservadors i fins i tot als fonamentalistes, que s'oposen a tot allò pel que les dones han lluitat durant dècades arreu del món: la igualtat de gènere, els drets reproductius, la integritat corporal i les capacitats econòmiques de les dones.

Durant els últims anys, la societat civil –incloent-hi el feminisme global– cada vegada s'ha fragmentat més i, per tant, s'ha afeblit.

Malgrat que se celebren els 20 anys de la BPfA, els drets de les dones són un aspecte marginal en l'agenda post 2015. Els governs són reticents a facilitar una revisió del paradigma perquè –principalment els governs més progressistes– temen que el resultat sigui més feble que en acords anteriors. Costa incloure nous drets a l'agenda.

En resposta a les amenaces que es fan als drets de les dones i per reviuir una agenda dels drets de les dones que s'adeqüi a les necessitats del moment, a la reunió es van debatre diverses propostes:

Canviar el paradigma dels drets de les dones

Les feministes han de buscar maneres de vincular els diversos tipus de discriminació i de desigualtat, el creixement econòmic i els models de desenvolupament. S'ha de reconèixer les dones com a agent econòmics, productores, treballadores agrícoles, treballadores de la llar remunerades i no remunerades i també com a un element clau de la societat.

Massa sovint, els marcs polítics consideren les dones una categoria de discriminació, de víctima de la violència o un grup vulnerable que s'ha de protegir. El moviment pels drets de les dones ha treballat molt perquè es tractin aquests assumptes que afecten les dones, però les feministes també han d'anar més enllà d'aquesta concepció que considera les dones un grup discriminat i arribar a una aproximació

Els drets de les dones i la justícia de gènere a l'era post 2015: el paper de WIDE+ i de les organitzacions feministes

més àmplia on es tractin la desigualtat, els models de creixement econòmic i la discriminació. S'ha de reconèixer les dones com a agents econòmics i polítics: tradicionalment i històricament, les dones tenen habilitats i coneixements que contribueixen a garantir l'alimentació, a tenir modes de subsistència sostenibles i a la biodiversitat. Si s'observen les dones en un sentit del treball ampli, és fàcil de veure que la majoria de dones treballen i que compten amb moltes habilitats i coneixements. Típicament, la feina de les dones, però, o bé no està remunerada, o bé està infraremunerada i és objecte de menyspreu per part de l'actual economia de mercat.

Un debat feminista sobre la contribució econòmica de les dones també comportaria un debat sobre la feina justa i decent –fins i tot en aquelles situacions en què no hi ha una relació estructurada entre el treballador i l'empresari–, la justícia en economies capitalistes i també contribuiria a donar veu a aquells que demanen a l'estat que garanteixi uns estàndards de vida acceptables per a les dones i per als homes.

Reconnectar les organitzacions i els moviments feministes

Les feministes han de buscar i reforçar aliances estratègiques i coalicions, i han de ser solidàries. Han de recuperar una visió àmplia de la situació, reconnectar els temes i vincular la feina a nivell local amb la feina a nivell regional i global.

Només es podrà reforçar la veu de les feministes europees pel desenvolupament i l'economia global si, a canvi, s'intercanvia i s'aprèn de i amb els socis del sud.

Els moviments feministes s'han afeblit i perquè se'ls escolti han de formar coalicions i xarxes. Les dones negres, les migrants i les refugiades a Europa, així com també les joves, totes elles haurien de ser vistes com a sòcies valuoses. Els líders progressistes i aquelles persones que formin part d'institucions importants poden ajudar a fomentar el canvi. També es pot considerar treballar amb associacions i grups masculins pro-feministes, perquè lluitar per la igualtat de gènere significa desmuntar els conceptes de la masculinitat, malgrat que això

no sigui estrictament promoure l'empoderament de les dones. Les feministes també han de crear aliances amb sindicats i amb organitzacions de treballadors.

S'han de buscar aliances estratègiques, s'ha de ser solidari i compartir estratègies amb altres xarxes feministes. Els precedents legals i les experiències de la lluita que s'hagin obtingut en altres països poden ser molt útils per animar les campanyes a nivell nacionals. Fins i tot es pot aprendre dels adversaris: les xarxes en contra de què les dones decideixin sobre el seu propi cos, per exemple, es poden utilitzar com a casos d'estudi de mobilitzacions transfrontereres.

Per aconseguir una veu feminista forta, cal solucionar la fragmentació del moviment feminista. Cal definir els punts de treball comú i s'ha de respectar les diferències entre els grups. Això implica, per exemple, redefinir el llenguatge i els missatges, i recuperar l'espai necessari per promoure els drets de les dones. Les feministes han de buscar sinèrgies i mitigar la competitivitat que hi ha per aconseguir uns recursos que van a la baixa.

Les associacions, els grups i els moviments feministes han d'ampliar els seus objectius i pressionar tot implicant-se en tots els processos internacionals que monitoritzen els drets humans. Han d'aportar un anàlisi de gènere als marcs internacionals dels drets humans. Per tant, les feministes no només s'haurien d'implicar amb el CEDAW i la CSW, sinó que també ho haurien de fer amb altres tractats i organismes com ara el Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals, el Consell dels Drets Humans de les Nacions Unides o el relator de les Nacions Unides per la violència contra les dones.

De cara a crear i a reforçar aquestes aliances estratègiques, però, caldrà adquirir noves habilitats i entrar a espais nous, i també implicar-se més amb els mitjans de comunicació.

(Re) definir l'agenda feminista

Les feministes han d'ampliar constantment el seu coneixement sobre els reptes que presenten les polítiques econòmiques, financeres i comercials actuals, i sobre l'efecte que tenen en els drets de les dones. Aquest anàlisi hauria de relacionar-se

amb l'anàlisi d'altres àrees en què els drets de les dones es menyspreen.

Davant de les mobilitzacions neoconservadores i fonamentalistes, cal seguir centrant-se en l'autonomia corporal de la dona i en els drets sexuals i reproductius. Tots dos aspectes s'han de considerar transversals a tots els altres drets i tenen grans repercussions econòmiques.

Les feministes no només han de lluitar per seguir ampliant els seus objectius en les campanyes i en els grups de pressió, sinó que també han de lluitar contra la criminalització dels moviments pels drets de les dones.

veu en els debats europeus i globals, les feministes lluiten contra la criminalització dels moviments pels drets de les dones, com ara la Llei mordassa d'Espanya, que prohibeix les manifestacions.

Tots els temes que formen part de la BPfA segueixen sent rellevants en l'agenda feminista actual. Malgrat els coneixements i les perspectives que s'obtenen d'arreu del món, segueix sent necessari que s'ampliïn i s'aprofundeixi en molts dels aspectes que es tracten, com ara el concepte del treball no remunerat, que inclou les atencions de la llar. Un component essencial de l'agenda feminista és, també, la lliure expressió de la identitat sexual i de gènere de cada persona.

El feminisme europeu també implicar lluitar contra les polítiques racistes i eurocèntriques, com ara el tancament de fronteres o les quotes de peticions d'asil. Cal una perspectiva de la migració basada en els drets humans i en el respecte per les convencions internacionals sobre els drets humans com la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats. Els europeus han de posicionar-se com a ciutadans globals que tenen els mateixos drets que els migrants, i no com a defensors d'una fortalesa.

L'*autonomia corporal*, concepte que engloba els drets sexuals i reproductius, la sanitat, la protecció i l'educació, ha de tenir com a objectiu eradicar tot tipus d'abús sexual, tot tipus de violència basada en el gènere o qualsevol pràctica nociva. Tot això és indispensable per la igualtat de gènere. L'autonomia corporal de la dona s'ha d'incloure com a concepte d'una agenda econòmica alternativa, perquè el sistema econòmic patriarcal actual té un gran impacte sobre les dones.

En el marc de les lluites democràtiques actuals a Europa i en la lluita perquè s'escolti la seva

1a Sessió plenària: Els drets de les dones i la igualtat de gènere sota pressió: nous contextos, velles restriccions

Ponent: *Edmé Domínguez*

La sessió va dedicar-se a valorar dues grans amenaces per al paradigma dels drets de les dones: el conservadorisme/fonamentalisme i el neoliberalisme econòmic arreu del món.

El contracop a què s'enfronten les feministes avui dia presenta elements interrelacionats que ens repton a desenvolupar una visió integral i ens forcen a crear estratègies concretes i a reconnectar lluites i redefinir la nostra agenda.

Els drets de les dones són víctimes dels atacs dels fonamentalismes i dels moviments neoconservadors: orígens, característiques i mètodes comuns

Silke Steinhilber

Els drets de les dones s'enfronten a un contracop global que es pot considerar l'impuls de tornada del pèndul i un retrocés forçat com a resposta als èxits del moviment feminista. Si bé es manifesta de diferents maneres en funció del país o de les regions arreu del món, hi ha una sèrie de característiques comunes en aquest contracop que val la pena destacar.

Orígens

El fonamentalisme i el neoconservadorisme (tots dos basats majoritàriament en la fe) tenen tres orígens comuns. En primer lloc, és la reacció a una tendència de les últimes dècades que s'ha anomenat "postmodernisme" i que ha implicat un augment de la complexitat i de l'heterogeneïtat en els col·lectius, però sovint també ha implicat la fragmentació de les "antigues" identitats de grup. La inseguretats que genera aquesta situació fa que certes persones s'aferrin o reconstrueixin normes, conviccions i ideologies rígides. En segon lloc, el fonamentalisme i el conservadorisme es poden considerar una expressió de la frustració envers la democràcia liberal i el model econòmic neoliberal –que se'n considera el soci contemporani–, així com també envers un estat que cada cop ofereix menys serveis socials. Les forces fonamentalistes es serveixen de l'augment de les desigualtats, de la inseguretats econòmica i de la precarietat per guanyar-se la simpatia dels descontents, dels

marginats i dels exclosos. En tercer lloc, alguns grups específics basats en la fe intenten recuperar el poder i la influència perdut amb l'arribada del secularisme.

Aspectes clau

Si bé molts assumptes formen part de l'agenda de les mobilitzacions fonamentalistes de dretes, la sexualitat i els drets de la salut sexual i reproductiva són sovint el punt central de la contestació. Curiosament, els moviments de dretes –almenys a Europa– no qüestionen obertament la participació política de les dones.

El conflicte derivat dels drets sexuals es desenvolupa en diversos contextos:

- Els informes del Parlament Europeu per promoure els drets sexuals s'han d'enfrontar a una resistència ben organitzada que, el 2013, va aconseguir que es rebutgés l'"Informe Estrela" sobre drets sexuals i reproductius. L'"Informe Lunacek" sobre els drets de la comunitat LGBT va aprovar-se el 2015, però va haver de superar grans dificultats.

- L'onada d'intents per revertir la legislació relativa a l'avortament que hi ha hagut a l'Europa central i de l'est al llarg de la dècada de 1990 mai no s'ha acabat de calmar, cosa que s'ha posat de manifest, per exemple, en els debats oberts a Espanya, Turquia i Ucraïna.

- A Alemanya i altres països, els conservadors es mobilitzen intensament pel que fa a l'educació sexual i per la diversitat a les escoles públiques i hi oposen molta resistència.

Aquest moviments fan ús de diverses estratègies discursives i, al mateix temps, aprofiten i redefeixen definicions i conceptes que durant dècades havien sigut fonamentals en els debats feministes. Per exemple, perverteixen la noció de ciutadania perquè l'amplien als embrions nonats. També aprofiten el vell debat feminista sobre els límits de l'esfera pública i de la privada i el relacionen amb els intents d'eliminar l'educació sexual a les escoles per declarar-la un assumpte privat i familiar. Un conflicte important també podem viure'l en la definició de família, perquè hi trobem una resistència ferotge a les legislacions (per exemple sobre l'adopció o el matrimoni) que formalitzen la multiplicitat de *facto* dels models familiars.

Mètodes

Els moviments fonamentalistes i neoconservadors d'arreu del món cada cop estan més ben connectats, i no només en el si d'Europa. Les "velles" forces i les xarxes com les de les esglésies catòlica i ortodoxa avui dia troben nous aliats en organitzacions com "New Women for Europe". Les imatges i els arguments viatgen entre països i entre llengües com, per exemple, les creus blanques que s'exhibeixen en les manifestacions en contra del dret a escollir sobre el propi cos. El flux de finançament entre xarxes, juntament amb l'intercanvi d'idees i d'arguments, haurà de convertir-se en el focus d'atenció de l'acció feminista.

En el context del Parlament Europeu s'estan duent a terme moltes accions estratègiques i l'acció a nivell internacional té el suport dels nous mitjans de comunicació, els quals s'utilitzen estratègicament per estendre la violència contra les feministes. Les provocacions i la violència verbal contra les blogueres feministes i els activistes pels drets de les dones en l'espai públic i en els mitjans de comunicació s'ha de considerar una forma de violència organitzada. Són intents concentrats de crear la impressió d'una hegemonia cultural que s'oposa als drets de les dones a Europa i més enllà.

Les dones indígenes s'enfronten a l'impacte nociu del model econòmic neoliberal

Patricia Muñoz Cabrera

Les dones indígenes de l'Amèrica Llatina s'enfronten diàriament als impactes de l'actual model econòmic neoliberal. No només resisteixen, sinó que intenten transformar unes polítiques econòmiques que s'ha demostrat que debiliten i que les priven dels seus drets. Actualment, a l'Amèrica Llatina la involució en els drets de les dones la noten especialment les dones indígenes de zones que són objecte de disputa per la seva biodiversitat i pel potencial d'exportació que ofereixen. Hi ha molts casos de dones treballadores que han d'aguantar greus violacions dels seus drets econòmics, socials i culturals més fonamentals. Lamentablement, aquests abusos dels drets humans pràcticament no arriben a les polítiques macroeconòmiques ni tampoc no arriben a orelles dels legisladors d'aquestes polítiques.

Per a massa dones indígenes de l'Amèrica Llatina, la situació és de vida o mort. Si amb

això encara no fos prou, els governs no s'adonen de l'abast de les múltiples formes de violència que s'exerceixen, es reproduïxen i es perpetuen mitjançant l'actual model econòmic neoliberal.

L'evolució econòmica de l'Amèrica Llatina i del Carib en poques paraules

A nivell macroeconòmic, els processos de liberalització comercial causen greus tensions a l'Amèrica Llatina i al Carib. Són regions amb relacions econòmiques asimètriques a diferents nivells. Hi ha economies potents com Xile o el Brasil, en comparació amb països més febles de l'Amèrica Central. Avui dia hi ha una carrera per liberalitzar el comerç i buscar nous nínxols de mercat per a les inversions directes internacionals, i en aquesta carrera la Xina està substituïnt els Estats Units (EUA) en la posició de líder mentre la Unió Europea (UE) intenta mantenir-se preminent. Aquestes tensions repercuteixen en el territori, tal com demostren l'onada creixent de desnonaments i desplaçaments, les protestes populars o les mobilitzacions ciutadanes per denunciar la pèrdua de modes de subsistència a causa de les polítiques comercials. Paradoxalment, l'obsessió dels governs pel creixement macroeconòmic i els conflictes socials en aquesta regió del món han crescut exponencialment. Tal com s'ha documentat extensament, hi ha una carrera envers la mercantilització de les persones i de la naturalesa, cosa que està privant dels seus drets als ciutadans, perquè les dones i els homes treballadors indígenes no tenen accés a models de producció i de desenvolupament endògens.

A l'Amèrica Llatina i al Carib, les desigualtats estructurals entre homes i dones i entre diversos grups d'homes i dones estan augmentant. El model actual de creixement macroeconòmic no permet que els estats creïn o duguin a terme polítiques socials que permetrien garantir un benestar equitatiu. De fet, per fer front a l'actual crisi econòmica de la regió, els governs –principalment al Brasil i a Xile– han respost amb plans d'austeritat i amb noves mesures d'ajustament estructurals que han comportat la reducció de la despesa pública. L'argument que se sol fer servir per justificar la disminució de polítiques socials és que la despesa social pública entorpeix la competitivitat. Com a conseqüència, cada cop es privatitzen més serveis socials i aquesta mercantilització ha implicat una càrrega social cada vegada més important i que afecta principalment les dones treballadores pobres.

Els drets de les dones i la justícia de gènere a l'era post 2015: el paper de WIDE+ i de les organitzacions feministes

Sens dubte, la carrera per la liberalització del comerç comporta un perill latent perquè legitima una violència estructural i institucional que sorgeix de la impunitat. Les múltiples manifestacions de la violència que genera l'extractivisme –per exemple, la mineria intensiva o l'agrosilvicultura– són el resultat d'una liberalització del comerç desenfrenada i de la incapacitat dels governs d'aplicar una legislació a favor del dret dels homes i de les dones indígenes de viure una vida lliure de violència.

La falsa igualtat de gènere en la legislació

Malgrat l'evidència empírica que demostra el mal que ha fet la nova onada de polítiques d'austeritat i els programes d'ajustament estructurals, els legisladors llatinoamericans i les institucions financeres internacionals com el Banc Mundial han continuat amb les seves polítiques de gènere i amb el discurs de la igualtat de gènere com si res no hagués passat. El mantra actual de la igualtat de gènere es basa en invertir en les dones de tal manera que garanteixi beneficis en un futur en termes de productivitat i de competitivitat per a les economies nacionals. La igualtat de

gènere, doncs, no només es converteix en un instrument per justificar un model econòmic nociu per a les dones i les noies, sinó que posa de manifest greus contradiccions entre els legisladors: d'una banda, volen promoure la igualtat de gènere, però d'altra banda continuen amb un model econòmic nociu per a les dones i les noies i que agreuja les desigualtats històriques de la regió.

En aquest context cal destacar que, quan els legisladors llatinoamericans preparen els informes oficials pel comitè CEDAW (en català, Comitè per l'Eliminació de la Discriminació Contra la Dona), pràcticament o directament no s'analitza l'impacte de les polítiques macroeconòmiques, comercials i d'inversió en la vida i en les formes de vida de les dones. Sol passar que els experts de les agències governamentals dedicades a l'economia, el comerç internacional i les inversions no participen en les revisions del CEDAW o en els informes de progrés de les recomanacions de Pequín. Això implica un buit important, perquè aquests experts són els principals legisladors en àmbits que tenen un impacte directe en la vida de les dones. Calen urgentment models polítics i procediments integrals si els governs

volen mostrar que cap dels esforços que s'estan fent per aconseguir complir les recomanacions de Pequín no es posa en perill amb l'actual programa de liberalització del comerç.

Experiències de les dones a nivell indígena

La lluita de les dones indígenes per la justícia social i de gènere contrasta fortament amb la falsa tendència que observem en les polítiques d'igualtat de gènere dels governs i de les institucions internacionals. La seva lluita és una crida cap a nosaltres: "lluïteu amb nosaltres, no ens oblideu".

Tal com ha documentat l'organització ANAMURI (www.anamuri.org), que representa les dones assalariades de Xile, una conseqüència greu del model econòmic neoliberal que afecta les dones indígenes és la pèrdua de drets laborals i de modes de subsistència dignes. Mitjançant una iniciativa organitzada anomenada "els tribunals ètics", intenten exposar l'impacte de les polítiques neoliberals i presenten propostes per millorar les polítiques i les pràctiques que promou el govern i les empreses xilenes i les multinacionals estrangeres. L'objectiu principal d'aquests tribunals ètics és posar punt i final a qualsevol tipus de violència contra les dones que treballen la terra.

A l'Equador, el moviment de dones *Luna Creciente* ha documentat la situació dels esforços de les dones indígenes per crear un model agroecològic que les enforteixi. Malauradament, a l'hora de demanar el suport del govern –en forma de subsidis– tot el que se'ls ha ofert ha sigut un microcrèdit per convertir-se en dones empresàries. Els models productius agroecològics són diferents dels models d'empresa tradicionals perquè es preocupen per la naturalesa i per una distribució col·lectiva dels beneficis que s'obtinguin de la producció. Això és el que la sostenibilitat empresarial significa per a elles, i això inclou una sèrie de valors i de polítiques de gènere que les ajudi amb els seus projectes.

Un altre exemple dels obstacles que comporten les polítiques macroeconòmiques és la invisibilitat constant de la feina que fan les dones a casa i la confusió que hi ha sovint entre aquesta feina i les tasques no remunerades que també fan les dones. En diverses zones rurals de l'Amèrica Central, la feina no remunerada de les dones no s'inclou als comptes fiscals. En certs països, les

tasques rurals no remunerades poden arribar a ser el 30 % del total. Quan arriben a casa un cop acabada la jornada laboral, es troben amb les tasques domèstiques: cuinar, fregar, rentar, etc. Aconseguir una distinció clara entre les feines de la llar i les tasques no remunerades que fan les dones és una lluita cabdal que uneix les dones llatinoamericanes i d'arreu del món.

La migració és un altre aspecte important per les indígenes llatinoamericanes. Les migracions transnacionals de dones cada vegada augmenten més i entren en una nova dimensió. La destinació final ja no és Europa, sinó altres països de l'Amèrica del Sud com Xile, l'Uruguai o el Brasil. Actualment, una part rellevant del mercat laboral de treballadors domèstics del Brasil depèn de la mà d'obra de dones filipines i de brasileres de pell negra. Ambdós grups de dones estan a la part més baixa de l'escala social i omplen el buit que genera un estat incapaç d'oferir assistència adequada i equitativa.

Per acabar, cal destacar que les indígenes de l'Amèrica Llatina i del Carib lluiten per l'emancipació col·lectiva i no només per l'empoderament individual. La lluita s'inspira en la creença que existir com a individu és, també, existir com a membre d'un col·lectiu. Per a elles, la coexistència de l'individu amb el col·lectiu és fonamental per viure en el món material. Guanyar capacitats com a individu és el camí per poder construir alternatives que, al seu torn, podran millorar el benestar col·lectiu, i això inclou la protecció i la preservació dels recursos naturals (els béns comuns).

El contracop i l'agenda de Pequín per als drets de les dones

Christa Wichterich

La *Beijing Platform for Action* (BPfA; en català, Plataforma per a l'Acció de Pequín) es va emmarcar en un paradigma dels drets de les dones que se centra en l'eradicació de la pobresa, la violència contra les dones i els drets sexuals i reproductius. Conté tres estratègies principals: la cooperació estat-societat civil, l'empoderament de les dones i la transversalitat de gènere. Malgrat el progrés que s'ha fet en els drets de les dones, una revisió recent del progrés de la plataforma BPfA destaca no s'ha avançat de manera lineal, sinó desequilibrada i desigual, i a vegades contradictòria. Actualment, les organitzacions pels drets de les dones

s'enfronten al contracop més dur de tots els temps i veuen com els espais i el finançament dedicats als drets humans i a l'agenda feminista es redueixen.

L'agenda dels drets de les dones i de la justícia social ha rebut molta pressió per part del neoliberalisme, el neoconservadorisme, els fonamentalismes i les noves onades de violència i de militarització. Això es deu a unes relacions de poder que canvien i que inclouen el sorgiment d'economies emergents i d'agendes fonamentalistes i la vinculació del model de creixement neoliberal amb el desenvolupament. El desenvolupament cada vegada s'emmarca més en la "mercantilització del tot": la proliferació continuada d'acords de lliure comerç i de polítiques que comporten l'explotació dels recursos i l'augment de les desigualtats. Aquest model presenta propostes neoliberals per a les dones i proposa progressar en la igualtat de gènere dins del sistema econòmic nociu actual –com un pastís enverinat o una corrent contaminada– en comptes de transformar les relacions de poder per oferir alternatives al sistema econòmic actual.

Així mateix, s'ha fragmentat la societat civil i s'ha instrumentalitzat el paradigma dels drets de les dones per augmentar el creixement o el poder geopolític (com la intervenció militar a l'Afganistan). Davant d'aquest canvi en el context, davant la reducció d'espais i de finançament o enfront de nous aspectes i de noves parts implicades, com reaccionen, les feministes, per fer front als contracops i al que s'esdevé? Aquest any, la Comissió de les Nacions Unides per la Condió Jurídica i Social de la Dona (CSW, *Commission on the Status of Women*) ha decidit que seguirà treballant per avançar en l'agenda de la plataforma BPfA i hi afegirà l'agenda global dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

Una revisió crítica de Pequín: segueix sent rellevant?

Poc després de la CSW, la xarxa de dones de Via Campesina va aprovar la seva pròpia agenda "feminista" arran del seu context local i sense referir-se a "la vella" agenda de la CSW. En primer lloc, el punt clau del seu feminisme és fer campanya contra la violència de gènere i contra la violència econòmica i estructural. En segon lloc, se centren en els drets de la terra, però no necessàriament en els drets de la propietat individual. Treballen basant-se en els drets col·lectius, cosa que ens fa tornar a vella

crítica contra el paradigma dels drets humans que es basa excessivament en el concepte occidental de l'individualisme que exclou la dimensió col·lectiva. En tercer lloc, expressen clarament que l'agenda de la igualtat de gènere no és suficient per tractar els seus problemes principals, que són l'expropiació de terres, els desnonaments i l'agenda agrícola neoliberal. En quart lloc, desenvolupen models econòmics alternatius que es basen en la sobirania alimentària, de cultiu i de l'aigua, entre altres, i que parteixen d'una cooperació estreta amb la natura.

Una pregunta que podem fer als defensors dels drets de les dones és què significa encara, a dia d'avui, el paradigma dels drets de les dones que es va crear a la Plataforma per a l'Acció de Pequín. Christa Wichterich va fer aquesta pregunta a quatre amigues amb qui es va trobar durant les setmanes anteriors. Farida Akhter, de Bangladesh, va dir que mai no havia sigut rellevant per la seva feina. La directora de Plan India, Bhagyashri Dengle, destacava que Pequín era massa abstracte i estava massa lluny del dia a dia. Monisha Behal, que treballa juntament amb la seva ONG en la zona conflictiva del nord-est de l'Índia, va dir que al principi tothom estava molt entusiasmat amb Pequín, però que s'havia convertit en un marc imposat pels donants. Una activista del Marroc destacava que la seva lluita es veu més determinada pel context local i per si fan referència als drets humans i el CEDAW que no pas la plataforma BPfA.

Quina és la posició dels membres de WIDE+ envers la iniciativa Beijing+20?

Hi ha tota una nova generació d'organitzacions de dones per moltes de les quals el paradigma de Pequín té poc o gens de sentit perquè no van viure aquell moment. Moltes veus feministes radicals ja no són a les Nacions Unides perquè després de Pequín van traslladar-se al Fòrum Social Mundial i als moviments per la justícia global. La societat civil s'ha diversificat i s'ha fragmentat, s'ha especialitzat i s'ha professionalitzat. Per a molts, l'aplicació de les iniciatives de la plataforma BPfA s'ha convertit en una finalitat i no en un mitjà per aconseguir la justícia de gènere. Molts pugen al carro de les Nacions Unides, del Finançament per al Desenvolupament i dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, perquè allà és on hi ha els diners. Arreu apareixen joves activistes a favor de la família que es manifesten en contra de l'avortament i del col·lectiu LGBTI. Sovint, vinculen l'agenda

homòfoba amb la islamòfoba i la neoliberal.

Les OSC (Organitzacions de la Societat Civil) feministes sempre han hagut de lluitar per disposar d'un espai en el si de les Nacions Unides i dels seus governs. De nou, és qüestió de guanyar accés i de tenir veu de veritat. WIDE+, com a xarxa europea, ha de preguntar-se on han anat a parar les posicions progressistes originàries de la Unió Europea. La influència dels neoconservadors ja és tan forta a nivell de la UE? Les Nacions Unides i els estats s'apropien del llenguatge de les OSC i assalten els espais. Per exemple, el caucus de la CSW sempre havia sigut un espai on les OSC monitoritzaven i criticaven les Nacions Unides i els governs i recentment s'ha convertit en una arena d'entrenament per als nous defensors i els nous *lobbyistes*. En termes del llenguatge això es manifesta, per exemple, en el fet que fa dos anys la declaració de la CSW utilitzava un llenguatge contundent a l'hora de parlar de la protecció dels defensors dels drets de les dones; aquest any, però, no es menciona ni una sola vegada. La feminista índia Kalyani Menon Sen ha elaborat un anàlisi interessant al bloc de la UNRISD (en català, Institut de les Nacions Unides per la Recerca en el Desenvolupament Social) sobre la cooperació entre la societat civil i l'estat. En aquest document conclou que els activistes pels drets de les dones haurien de tornar als moviments i a les arrels de la mobilització i dedicar allà les seves energies i no pas als estats.

Una proposta que s'ha d'elaborar és la de definir i aclarir la nostra agenda feminista en aquest context ric en adversitats de què parlem. En segon lloc, un concepte clau per la CSW: reconnectar les organitzacions i els moviments. Els moviments feministes s'han debilitat i, per tant, si volen que se'ls tingui en compte i volen que se'ls escolti més fort han de formar coalicions, especialment amb les dones joves, però també potser amb líders progressistes. A l'hora de reconnectar, tant feministes com activistes pels drets de les dones han de recuperar estratègies per la solidaritat. En tercer lloc, han de reclamar i recuperar una visió integral, reconnectar assumptes i vincular de nou la feina a nivell local amb la feina a nivell regional i global.

Debat plenari

Els participants van destacar la importància d'investigar i d'entendre l'estigmatització sistemàtica dels moviments feministes a

l'esfera política pública i en tot tipus de mitjans de comunicació.

Es va consensuar la necessitat de reprendre la defensa dels conceptes i de la terminologia de la teoria i de la pràctica feministes. El moviment feminista ha d'anar alerta amb el llenguatge que fa servir. És a dir, no poden copiar el llenguatge dels àmbits conservadors que, per exemple, parlen de pro-vida quan realment estan en contra del dret a decidir sobre el propi cos.

La revisió de la plataforma BPfA hauria d'haver sigut el motor de l'agenda post 2015, però ara per ara els drets de les dones no són clau en els debats. Els governs són refractaris a revisar el paradigma perquè temen que el resultat sigui més dèbil que el que s'havia acordat en el passat. A més, costa introduir nous drets. Per exemple, Via Campesina defensa els drets a la propietat (col·lectius) per a aquelles persones que visquin en zones rurals, però els governs s'hi oposen.

WIDE, l'antecessor de WIDE+, sempre s'ha centrat en la justícia econòmica, que també és fonamental per WIDE+ i la seva causa, però els membres s'han de preguntar com es pot vincular amb altres aspectes i implicar-hi més grups i activistes.

Debat públic del 17 de juny: fer front als reptes a què s'oposa el paradigma de Pequín

Per al debat públic que del 17 de juny, vam convidar a tres activistes feministes perquè identifiquessin els reptes a què s'enfronta el paradigma de Pequín i per debatre estratègies de resposta.

Jivka Marinova va parlar-nos de la seva experiència amb la plataforma BPfA a Bulgària on, després de molts anys, el govern ha adoptat bona part del programa. Des que el país va entrar a la Unió Europea el 2007 però, el progrés s'ha frenat i lentament l'estat ha anat transferint l'obligació d'oferir certs serveis a les ONG. En aquest context, el paradigma de Pequín s'enfronta a dos grans reptes. D'una banda, trobem que hi ha una oposició social molt forta contra el divorci, l'avortament o la violència domèstica. D'altra banda, els joves fan costat a aquesta oposició. Les joves ja no formen part del debat feminista i és molt difícil transmetre'ls que la situació actual és el resultat de la "nostra" feina i de la "nostra" lluita.

Vickie Knox ens dibuixa un panorama contradictori pel que fa als drets de les dones al Regne Unit i a Irlanda. Al Regne Unit es qüestiona la identitat feminista, però a Irlanda la joventut celebra el feminisme i els drets sexuals com ara el dret al matrimoni entre persones del mateix sexe. A nivell global, els drets de la salut sexual i reproductiva han seguit sent un camp de batalla malgrat que formen part de la plataforma BPfA. Hi ha compromisos que s'havien fet en el marc internacional de polítiques per al desenvolupament que s'han diluït. En l'agenda dels Objectius de Desenvolupament Sostenible –tal com passava amb els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM)– no es tenen en compte les dones com a propietàries del seu propi cos i no es reconeix l'avortament com a part essencial dels drets de la salut reproductiva. En aquesta situació, el llenguatge que es fa servir per la igualtat de gènere esdevé un problema per als drets sexuals i reproductius perquè no té en compte que l'accés de les dones a serveis com l'avortament sigui res que s'hagi de protegir.

Montse Pineda explica la seva feina com a activista a nivell d'Espanya i conclou que la fragmentació del moviment és un gran repte i una conseqüència directa de l'economia neoliberal que empeny les dones i els homes a competir entre ells i no a ser activistes per a la

solidaritat. Aquells que promouen aquesta filosofia volen que el paradigma dels drets de les dones torni a l'època anterior a la plataforma BPfA. A Espanya, per exemple, la petició de les feministes d'implementar la BPfA no ha format part de les protestes ciutadanes. L'agenda feminista és molt dèbil i qui pot definir quins són els assumptes fonamentals per a les dones es veu abocat als jocs de poder. Les feministes han d'estar alerta davant d'aquestes dinàmiques de poder, especialment en el discurs polític i en els processos estructurals i polítics. Per exemple, en una reunió amb parlamentaris nacionals espanyols es va dir que una política o una llei basada en el feminisme seria excloent perquè aniria en contra de la igualtat.

Marinova, Knox i Pineda destaquen, doncs, els següents punts clau per a l'agenda feminista:

- Tots els punts que formen part de la plataforma BPfA segueixen sent rellevants per a l'agenda feminista i s'han d'abordar des d'una perspectiva holística.
- Les feines domèstiques i d'atenció a les persones s'han de conceptualitzar més àmpliament i s'han de tenir en compte els coneixements i les perspectives d'arreu del món.
- Les feministes s'haurien de centrar en les dones en posicions de poder i haurien d'implicar les joves. És fonamental que les dones migrants s'inclouguin en la lluita.
- S'ha de lluitar contra la criminalització del moviment pels drets de les dones com ara la llei mordassa espanyola que prohibeix les manifestacions.
- S'ha de promoure una visió més humana dels migrants i s'han de desenvolupar perspectives feministes envers la migració. Els europeus s'han de posicionar com a ciutadans globals amb els mateixos drets que els migrants i no pas com a guardians de la fortalesa.
- Cal recuperar i tornar a polititzar l'agenda dels drets de la salut sexual i reproductiva, que són indissociables d'un programa econòmic alternatiu davant d'un sistema econòmic patriarcal que repercuteix enormement en el cos de les dones.
- Les feministes han de seguir lluitant per l'avortament fins que totes les dones del món tinguin accés a un servei d'avortament segur i legal.
- Finalment, les feministes haurien d'incloure els drets de la comunitat LGBTQI i la pobresa en els seus programes.

Durant el debat amb el públic es va destacar que les feministes també han d'adquirir noves capacitats i entrar en espais on no hi són. Per exemple, a l'Índia les feministes s'han format en política monetària i ara formen part de la comissió nacional de finances. Les feministes també haurien d'apropar-se més als mitjans de comunicació.

El públic també va debatre si les feministes haurien de dedicar més energies a implicar-se amb els processos internacionals de desenvolupament post 2015. Es va comentar que implicar-se en processos de les Nacions Unides no és tan eficaç a l'hora de protegir els drets de les dones com ho és la feina amb els legisladors a nivell nacional o a nivell local. Es va parlar del cas del Regne Unit, on hi ha legislació relativa a la mutilació genital femenina, però mai no s'ha processat judicialment cap cas. No hi ha mecanismes per aplicar lleis a nivell de les Nacions Unides i, per tant, les feministes s'haurien de centrar en canviar les pràctiques a nivell local i en influir els legisladors locals. D'altra banda, les feministes també es poden preguntar si no s'espera que els processos de les Nacions Unides canviïn massa ràpidament. És cert que, a nivell local, les dones estan fertes de preparar documents per a la CSW, els ODS, el CEDAW, etc. Malgrat això, com es pot avançar de manera realista? On hi ha més potencial de transformació quan treballem a nivell local, nacional, regional i global?

Integrar la igualtat de gènere en el paradigma dels drets humans

Marta Macias, Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD)

Durant la sessió del 17 de juny, Macias va presentar-nos l'ACCD. L'agència iniciarà un nou enfocament estratègic que integrarà la igualtat de gènere i els drets humans. Els drets de les dones i els drets col·lectiu de tothom es convertiran en els dos objectius estratègics.

Aquesta nova estratègia reconeix que les dones són víctimes fins a nivells desproporcionats de la pobresa i de la desigualtat i de formes transversals de discriminació com ara arran de l'edat. El procés per arribar a un empoderament clar implica que els ciutadans, com a subjectes amb drets, siguin conscients de l'obligació de l'estat a garantir aquests drets. L'enfocament de l'ACCD, doncs, centra la feina en els ciutadans i es desenvolupa a través d'un procés de participació. Recentment l'ha aprovat el Parlament de Catalunya.

Calen els recursos adequats per superar les desigualtats i cal un enfocament feminista per superar el patriarcat. També cal qüestionar i enfrontar-nos a les injustícies globals socials i econòmiques, als fonamentalisme, al militarisme i als conflictes. L'ACCD demana propostes de finançament per part de xarxes de dones, de xarxes feministes i de grups del nord i del sud per poder començar a treballar contra aquestes tendències negatives.

2a Sessió d'introduccions i de tallers: renovar l'agenda feminista a l'era post 2015

Ponent: Ulla Björnberg

El punt central d'aquesta sessió era reflexionar col·lectivament sobre temes específics i programes que poden ajudar-nos a superar la fragmentació del moviment feminista. Es va introduir breument cada aspecte i es van crear grups de treball simultanis.

1. Introducció: Modes de vida, seguretat social i el treball

Priti Darooka

Cal introduir tres canvis principals al paradigma en l'agenda per al desenvolupament. En primer lloc, la comunitat política global ha d'anar més enllà de la conceptualització del problema del desenvolupament com a eradicació de la pobresa i centrar-se en eliminar tot tipus de desigualtats. Una desigualtat fonamental que s'hauria de centrar la feina és la creixent importància del capital enfront d'una mà d'obra que cada cop és menys rellevant. La pobresa d'ingressos no hauria de ser el principal indicador, sinó que cal tenir presents els diversos nivells de vulnerabilitat i la superposició de les diverses formes de discriminació que ho causen.

En segon lloc, el concepte de la dignitat hauria de ser cabdal en el desenvolupament. La dignitat humana forma part del llenguatge dels grups exclosos socialment i econòmicament i és la base de tots els drets humans. Malgrat tot, la dignitat no ha format part del debat sobre els drets humans com a condició essencial. Els principis de la dignitat estableixen uns estàndards per a la vida humana que van més enllà de la mera supervivència. Retorna la persona als drets humans i s'enfoca frontalment amb la tendència incessant envers aquesta mercantilització de la vida que converteix la persona en moneda de canvi per als mercats privats. Un concepte essencial de la dignitat humana inclou el dret a tenir accés a aliments, als recursos naturals i als mercats. Amb tot, és important que tant les feministes com altres grups debatin quins són els drets col·lectius i els drets individuals en aquest context.

Redefinir el treball i la contribució econòmica de les dones

El canvi definitiu de paradigma és aquell que redefineix el paper de la dona i el concepte del treball. En el discurs social dominant es concep el treball com aquella feina remunerada o a canvi d'un salari. Un anàlisi feminista inclou en la definició de treball gran part de tasques no remunerades i qüestiona els límits dels entorns on es treballa. La llar s'hauria de considerar un lloc de treball habitual on treballen moltes dones.

Redefinir el treball implica redefinir el paper de la dona. A dia d'avui, en un marc legislatiu ampli les dones es consideren una categoria de discriminació, de víctima de la violència o un grup vulnerable que s'ha de protegir. El moviment pels drets de les dones ha treballat molt perquè es tractin aquests assumptes que afecten les dones, però les feministes també han d'anar més enllà d'aquesta concepció que considera les dones un grup discriminat i arribar a una aproximació més àmplia on es tractin la desigualtat, els models de creixement econòmic i la discriminació. S'ha de reconèixer les dones com a agents econòmics, perquè són productores, treballadores de la llar no remunerades i recol·lectores que treballen en l'agricultura i en altres modes de subsistència. La majoria de dones són treballadores en un sentit ampli de la concepció del treball i, tradicionalment i històricament, les dones tenen habilitats i coneixements que contribueixen a garantir l'alimentació, a tenir modes de subsistència sostenibles i a la biodiversitat. Típicament, la feina de les dones, però, o bé no està remunerada, o bé està infraremunerada i és objecte de menyspreu per part de l'actual economia de mercat.

Tenint en compte aquest enfocament ampli que destaca les contribucions econòmiques de les dones, cal preguntar-se quines són unes condicions de treball justes, dignes i adequades en aquelles situacions en què no hi ha una relació treballador–empresari estructurada i quin ha de ser el paper de l'estat en aquestes situacions. Com a mínim, els estats haurien de garantir un sistema de seguretat social bàsic que garanteixi un nivell de vida acceptable tant per als homes com per a les dones.

L'economia de la llar com a alternativa al neoliberalisme

El món necessita nous paradigmes que reforcin models econòmics alternatius en què el concepte d'una economia sostenible i solidària sigui una porta d'entrada. Això es relaciona amb l'enfocament basat en les capacitats que va desenvolupar Amartya Sen. Inclou un enfocament basat en els drets del desenvolupament sostenible que, al seu torn, rau en els principis de la llibertat, la igualtat, la justícia i la protecció de la naturalesa. En aquest model, el creixement no és un objectiu en si mateix, sinó un mitjà per promoure el benestar i uns estàndards de vida millors. La naturalesa tampoc no es percep com un conjunt de recursos que s'han de controlar i extreure, sinó com a un agent del sistema econòmic i un fi en si mateixa.

L'economia de la llar és una part integral de la sostenibilitat. L'economia solidària i sostenible reconeix, redueix i redistribueix la feina de la llar no remunerada de les dones als homes i de la llar a l'estat, i ofereix un accés millor als serveis i Inversions en estructures de tal manera que la gent pot aconseguir millors modes de subsistència.

Feministes fora de zona de confort: el CEDAW i la CSW

Les associacions, els grups i els moviments feministes han de sortir de la seva zona de confort i ampliar els objectius a l'hora de defensar o pressionar. Han de vincular-se amb tots els processos internacionals que monitoritzen els drets humans:

- El moviment feminista només està vinculat al CEDAW i intenta incorporar tots els aspectes rellevants al tractat i a l'anàlisi. També s'haurien d'implicar amb els altres nou tractats com ara el Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals.
- En comptes de dedicar les nostres energies únicament al relator de les Nacions Unides per la violència contra les dones, també hauríem de centrar-nos en altres relators de la institució.
- Encara que només fos una fracció dels activistes pels drets de les dones que participen en la CSW qui formés part de les deliberacions del Consell dels Drets Humans de les Nacions Unides, s'aconseguiria una gran repercussió a l'hora d'incloure una anàlisi de gènere al marc internacional dels drets humans.

2. Introducció: Corrents migratòries, refugiats i polítiques de la Unió Europea

Arlene Cruz Carrasco

Aquesta presentació destaca alguns aspectes clau per als refugiats i els migrants d'Europa i proposa una sèrie d'iniciatives pel moviment feminista. Els legisladors de la Unió Europea consideren la migració forçada una corrent de desenes de milers de persones que genera una crisi que s'ha de gestionar perquè creuen que les seves economies nacionals no poden assumir més migrants. No tenen en compte tot el que aquestes persones deixen enrere, què els pot passar a les seves famílies –ara fragmentades– i què se'n fa de les dones i dels nens.

Els estats membres de la Unió Europea tenen el seu propi dret d'asil i el que es debat ara a nivell comunitari és què es pot establir com a política comuna en representació de tots els països membres, cosa que va quedar clara en els debats sobre la quota voluntària o obligatòria de cada país abans que la Unió Europea aprovés la proposta d'acollir 40.000 sol·licitants d'asil a la Unió. En el rerefons d'aquest debat, però, els països europeus tendeixen a tancar les seves fronteres. Un bon exemple d'això el trobem a Espanya, on el govern promou una legislació relativa a l'asil més estricta i la policia queda impune quan les bales de goma que es disparen contra els bots causen la mort de desenes de refugiats que volen creuar la frontera amb el Marroc.

La discriminació contra els migrants està àmpliament estesa perquè se'ls percep amb lleugeresa com a aquells que s'aprofiten dels recursos socials en comptes de contribuir-hi. Com a migrant, és un sentiment que et pot envoltar fàcilment: per la roba que portes o per la manera com vius, perquè no saps parlar del tot bé la llengua del teu entorn. A més a més, s'afegeix al sentiment de no tenir una llar. És molt difícil per als migrants poder-se quedar legalment en un país europeu, cosa que només es pot aconseguir si es tenen els papers adequats del país d'origen i una feina a la Unió Europea. Un cop se t'atorga un permís de treball, però, la discriminació segueix sent molt palpable. Cruz Carrasco fa molts anys que viu a Espanya i hi paga els impostos, però no té dret a vot i no pot participar del sistema democràtic de presa de decisions del país.

Envers una agenda feminista per a la migració

El feminisme hauria d'oposar-se a les polítiques racistes i eurocèntriques com ara el tancament de fronteres o les quotes. Per poder aconseguir tenir una veu forta, el moviment feminista ha de solucionar la fragmentació que pateix. L'agenda feminista ha de visibilitzar l'activisme transnacional de les feministes migrants que les connecta amb els moviments feministes i de dones dels seus països d'origen i els proporciona un espai rellevant perquè puguin consolidar-se i compartir amb la resta de moviments feministes europeus. S'ha d'intentar trobar punts d'acció en comú i unir-se per crear sinèrgies participatives entre les migrants i els moviments feministes. Les feministes també necessiten tenir un programa comú amb persones que estiguin dins d'institucions importants com el parlament, perquè els pot ajudar a aconseguir el canvi.

2. Taller: Corrents migratòries, refugiats i polítiques de la Unió Europea

Un repte a què s'enfronten les feministes és la manca d'un llenguatge adequat en els països europeus per interpretar el procés migratori. Per bé que hi hagi molts tipus de definicions de migrant, no s'utilitzen adequadament. Per exemple, molts mitjans de comunicació no distingeixen entre els refugiats i els migrants, cosa que és molt negativa. El concepte dels refugiats s'ha d'ampliar en la legislació perquè permeti la dignitat humana. S'ha de destacar que tots els migrants tenen els mateixos drets sigui quin sigui el seu estatus, condició o posició en el país que els rep. A més, no hauríem de perdre la connexió entre la migració i el desenvolupament (o falta de desenvolupament) en els països d'origen. El vincle entre la migració, el desenvolupament i el gènere és fonamental.

S'ha d'aconseguir que es reconegui la ciutadania com a un factor inherent a la condició humana i no com a un factor condicionat a l'obtenció de papers i ha de ser una reivindicació de l'agenda feminista. Així mateix, les feministes han de deixar clar que no hi ha dona que es pugui considerar feminista si mostra una actitud etnocèntrica o racista envers altres dones.

Les lleis relatives a la migració forçada i voluntària s'han endurit i ara és més difícil obtenir un permís de residència o dret de ciutadania. Moltes estats membres de la Unió Europea han aprovat lleis migratòries restrictives i això crea una Europa amb un "mur" de ciment i un d'abstracte. Promoure una visió de la migració (forçada o voluntària) basada en els drets humans i en la dignitat humana és, doncs, un dels grans reptes del feminisme.

Les participants en el taller van explicar experiències de dones migrants. Des d'una perspectiva dels drets humans, el procés migratori és més arriscat per a les dones i, a més, són víctimes de diversos tipus de migració: tràfic de blanques, matrimonis forçats, etc. Es van compartir exemples de la vulnerabilitat i dels abusos a què s'enfronten les dones quan migren:

- L'aproximació ambivalent del govern català no comporta cap millora en els drets de les treballadores sexuals migrants. D'una banda, el govern no vol bordells a la ciutat i prenen mesures en contra; d'altra banda, el turisme sexual és molt lucratiu i, per tant, el permeten.
- A Líbia, el contraban s'ha convertit en un negoci enorme i les dones són vulnerables a patir, per exemple, violacions.
- Les dones migrants s'enfronten a la pèrdua de la seva identitat, a un accés al món laboral difícil o a l'explotació. Cada dona té la seva pròpia història. Es va explicar el cas d'una migrat que havia patit greus abusos en circumstàncies horribles i, malgrat tot, el govern danès no li va atorgar un permís de residència.
- Les dones *au-pairs* es troben en una situació precària perquè alguns països com ara Dinamarca la legislació no defineix la seva contribució a les llars com a treball, sinó que s'emmarca en un intercanvi cultural que beneficia totes les parts implicades. Aquesta situació no els garanteix la protecció dels seus drets, que s'haurien de tenir en compte.

Propostes d'accions estratègiques

El moviment feminista hauria de:

- reconèixer les dones com a víctimes i supervivents i com a agents pel canvi. Això implica que les feministes han d'aclarir els conceptes i que han d'ampliar la seva concepció de les capacitats de les dones migrants i de la seva capacitat pel canvi. Caldrà compartir espais de representació, de lideratge i visibilitat horitzontal –sense etnocentrisme– amb les activistes migrants.
- defensar uns criteris més humanitaris a l'hora d'acceptar permisos de residència per a dones.
- WIDE+ pot formar aliances amb xarxes globals de dones o amb associacions a nivell indígena, per la qual cosa WIDE+ haurà d'intentar augmentar el número d'organitzacions migrants que en són membres.

3. Introducció: Violència i drets sexuals i reproductius

Deniz Bayram

Al llarg dels últims 13 anys, a Turquia ha governat el Partit de la Justícia i el Desenvolupament (AKP). Les conseqüències pels drets de les dones han sigut notòries, i és que la legislació relativa a la violència contra les dones i nenes i els drets de la salut sexual i reproductiva s'han posat en contra dels drets de les dones. El govern ha aplicat una estratègia en la qual s'ha propagat la imatge de la dona com a mare i ha aprovat lleis que redueixen els drets individuals de la dona, especialment els drets de la salut sexual i reproductiva. La política econòmica del govern concep les dones com "màquines" per augmentar la població i l'enorme corrupció del partit del govern ha exclòs les dones dels grans projectes infraestructurals.

El govern ha exclòs la societat civil i té els moviments de dones com a objectiu d'accions polítiques específiques i del discurs polític:

- Han canviat el "Ministeri de la Dona" pel "Ministeri de la Família"
- Han manifestat que "l'avortament és un crim"
- El Primer Ministre va donar suport als atacs aèris contra la població kurda
- S'estigmatitza les dones que no es casen o que no tenen fills
- El govern va atacar els drets sobre la salut sexual i reproductiva tot acusant a les feministes de no entendre l'estatus especial que l'islam atribueix a les mares

Les feministes turques han creat alternatives per a les dones i una veu per reconèixer l'autodefensa de les dones contra la violència. Supervisen judicis i processos judicials de dones que van acabar matant els seus marits per defensar-se. A part de fer un seguiment legal, també van posicionar-se clarament a nivell polític: "les dones tenen dret a defensar-se contra la violència masclista". Per aquest motiu, doncs, no se les ha de jutjar o d'acusar en aquests casos.

Les dones s'han d'enfrontar a l'augment del conservadorisme, que oposa els valors familiars al dret de les dones a decidir sobre el seu propi cos. El moviment feminista de Turquia necessita col·laboració internacional constant.

Taller: 3. Introducció: Violència i drets sexuals i reproductius

Els moviments feministes i les xarxes com ara WIDE+ haurien de seguir dedicant esforços a l'àmbit de la violència de gènere i als drets de la salut sexual i reproductiva i exposant l'impacte econòmic d'ambdós aspectes. La violència de gènere és alhora causa i conseqüència d'unes relacions de poder desiguals. Les feministes haurien de destacar que la violència de gènere i les polítiques macroeconòmiques estan interrelacionades. La violència estructural sorgeix de l'exclusió econòmica, d'unes condicions laborals i de vida pobres i es perpetua tant a nivell de l'estat i de les corporacions com a nivell interpersonal. Els costos econòmics d'aquesta violència són enormes: un informe de l'Institut Europeu per la Igualtat de Gènere (EIGE) estima els costos per a l'any 2012 a nivell de la Unió Europea en uns quants milers de milions d'euros¹. Si s'eliminen totalment els drets sexuals de l'agenda post 2015 voldrà dir que la nostra responsabilitat serà fer que els drets reproductius tornin a formar part del programa de tal manera que es puguin convertir en realitat i es puguin aplicar.

Reptes clau per promoure els drets de la salut sexual i reproductiva i protegir-se contra la violència contra les dones i les nenes

El neoliberalisme margina i despolititza la mobilització contra la violència de gènere i els drets de la salut sexual i reproductiva. Així, permet que aquesta violència sexual endèmica segueixi existint i restringeixi els drets de la salut sexual i reproductiva de les dones. Paral·lelament, també s'apropien del llenguatge i provoquen que els compromisos dels governs envers els articles de la plataforma BPfA sobre la violència i aquests drets de quedin iguals. Els moviments feministes, doncs, han de recuperar la protecció contra la violència de gènere i els drets de la salut sexual i reproductiva com a pilars fonamentals de la igualtat de gènere.

El conservadorisme creixent promou una noció anomenada "tradicional" dels valors familiars. Tal com s'ha pogut veure en l'últim document

¹

<http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745EN2.pdf>

de la CSW, es reforcen els estereotips la maternitat i es fa èmfasi en la maternitat en comptes de la salut sexual i reproductiva. Al mateix moment, els moviments conservadors segueixen sense donar suport a l'ampliació dels drets de les dones com a mares, cosa que queda palesa en la seva oposició a llei europea sobre la protecció de la maternitat, aprovada pel Parlament Europeu el 2010, però que no s'ha adoptat al Consell Europeu. Totes aquestes accions impedeixen que les dones puguin decidir sobre el seu propi cos i són les treballadores migrants i informals les que corren un especial risc de ser víctimes de la discriminació i de l'exclusió.

La crisi estructural del capitalisme també repercuteix en els drets de la salut sexual i reproductiva. Es retallen els drets laborals, cosa que afecta els drets de la salut sexual i reproductiva i comporta, per exemple, un augment dels avortaments espontanis entre les treballadores tèxtils de Cambodja o bé que dones embarassades perdin la feina o se les obligui a avortar en centres clandestins perquè no poden pagar-se assistència mèdica privada. L'economia neoliberal també repercuteix enormement en les responsabilitats de la llar no remunerades i completament desproporcionades. A Espanya, per exemple, les mesures d'austeritat han creat una situació en què només les dones amb recursos econòmics poden permetre's contractar persones perquè les ajudin a la llar, i això inclou pagar a treballadores migrants pobres.

Superar la fragmentació dels àmbits i de les organitzacions

Les feministes han de definir àmbits comuns i han de respectar, al mateix temps, les diferències. L'aprenentatge i la defensa transnacionals haurien de convertir-se en estratègies: per exemple, es podrien aprofitar precedents legals d'altres països per incentivar els esforços nacionals. Les forces oposades poden suposar avantatges estratègics similars, com ara aprendre de l'eficiència de les xarxes en contra del dret de les dones a decidir sobre el seu propi cos. Al mateix temps que les feministes busquem sinèrgies, però, també hem de mitigar la competició pels pocs recursos que hi ha disponibles. De la mateixa manera, hem d'enfrontar-nos a la falta de finançament i els models que fomenten la competició i la fragmentació.

Propostes d'acció estratègica:

1. Creació d'un grup de treball dins de WIDE+ centrat en la violència contra les dones i les nenes i en els drets de la salut sexual i reproductiva (autonomia corporal) per estimular el debat dins de la xarxa mateixa i perquè els membres integrin aquest anàlisi a la seva feina. Per exemple, les feministes han de tenir present que els drets de la salut sexual i reproductiva afecten a les migrants, les no migrants i les tasques de la llar.

2. Les feministes hauríem de recuperar o redefinir el llenguatge, el discurs i l'espai al voltant dels drets sexuals i reproductius i de la "llibertat" de violència i d'abús. Es proposa utilitzar el concepte de "l'autonomia corporal".

L'autonomia corporal inclou els drets sexuals i reproductius, la salut, la protecció i l'educació com a eines per eradicar tot tipus d'abús sexual, de violència de gènere i de mutilació genital femenina. Allunyar-nos de la terminologia dels drets sexuals i reproductius ens permet allunyar-nos dels debats enverinats, moralistes i patriarcals que han anat sorgint. De manera similar, el marc del "dret a escollir" és problemàtic perquè les eleccions poden veure's restringides i limitades per múltiples factors. Sense autonomia corporal, les dones no podem aconseguir la igualtat de gènere, i negar el control sobre el cos d'una mateixa exclou el control sobre qualsevol altre tipus d'aspecte de la vida. Per tant, l'autonomia corporal és una condició indispensable per la igualtat de gènere.

3. Les feministes hem de seguir pensant estratègies per enfrontar-nos al finançament i als recursos per lluitar contra la violència de gènere. El camí a seguir inclou els pressupostos de gènere, la mobilització dels recursos domèstics (impostos) i vincular-ho a causes de justícia econòmica global.

4. Introducció: l'agenda de comerç i d'inversions

Joyce Naar

Les organitzacions de la societat civil (OSC) feministes haurien de tenir veu en les negociacions de l'Organització Mundial del

Comerç (OMC) perquè els acords d'aquesta institució repercuteixen en el nostre dia a dia i perquè les dones han d'implicar-se més en l'OMC, una organització on les decisions les prenen (majoritàriament) homes rics i poderosos.

Cal que se'ns informi urgentment sobre el Acord per la Facilitació del Comerç (en anglès, TFA) de l'OMC, que es va concloure el desembre del 2013 com a part dels Acords de Bali. Es força els membres de l'OMC perquè ratifiquin el tractat tan ràpid com puguin perquè entri en vigor aquest any un cop l'hagin ratificat dos terços dels països membres. Aquest document facilitarà el comerç a les corporacions transnacionals i les economies més potents n'obtindran enormes beneficis, fins a bilions de dòlars. Amb això, deixaran els petits comerciants i subministradors fora de joc.

Els mitjans de comunicació no fan atenció a aquesta qüestió i pràcticament no hi ha informació disponible sobre el contingut i l'impacte del TFA. Una de les disposicions que més preocupen del tractat és l'article 2, que atorga als comerciants i a altres "parts interessades" (fins i tot aquelles fora d'un país) drets en relació a la nova legislació i a les esmenes que afectin el moviment de duanes, el despatx de duanes i la posada en circulació de mercaderies, incloent-hi els béns en trànsit. Quan s'hagi ratificat, serà obligatori obrir processos legislatius per consultar prèviament els comerciants i a altres parts interessades que estiguin fora del territori d'un estat determinat. Aquestes "parts interessades" doncs, poden fer pressió i influir de tal manera que la balança de les regulacions nacionals i dels processos legislatius es decanti en contra de les estructures nacionals i de les prioritats de desenvolupament.

A més a més, cal adonar-se que els països membres de l'OMC poden ser sancionats a través del sistema d'arbitratge de diferències de l'organització. Algunes de les possibles sancions i mesures inclouen la suspensió de concessions o d'altres obligacions, bloquejos comercials, embargaments, augment dels aranzels, compensacions o que es retirin de subsidis. Tot això pot portar a la desindustrialització i a l'atur en molts països mitjans o menys desenvolupats.

El sistema d'arbitratge de diferències de l'OMC afavoreix els "rics i poderosos", de la mateixa manera que els afavoreix el procediment d'arbitratge de diferències estat-inversor de

(en anglès, ISDS) en el cas d'acords d'inversió bilaterals que permeten que les grans corporacions portin els estats a judici. Els arbitratges del procediment ISDS ja han costat centenars de milions d'euros als estat en compensacions. Per exemple, l'empresa francesa Veolia va demandar el govern egipci quan va augmentar el salari mínim.

Hi ha hagut més de 600 casos similars i en la major part s'ha fallat a favor de les empreses perquè els àrbitres vénen del mateix entorn que els advocats i poden intercanviar-se el lloc, amb la qual cosa es creen les clàssiques situacions de conflicte d'interessos i de manca d'independència. Aquests arbitratges deixen de banda l'obligació de tots els estats de garantir que els procediments legals es decideixin en tribunals independents, públics, responsables i apel·lables. Malgrat tot, són un perill per als drets humans.

El mateix es pot dir del sistema d'arbitratge de diferències de l'OMC, que permet que els països membres rics i pobres de l'organització demandin altres països membres.

Mentrestant, hi ha altres països rics i desenvolupats que estant negociant i promovent acords que els beneficien a ells mateixos i que, al mateix temps, bloquegen les negociacions de la Ronda de Doha de l'OMC des del 2008, que seria molt importants per als països en desenvolupament.

Les OSC que defensen els drets de les dones poden cooperar i augmentar les seva capacitat d'acció per entendre els assumptes relacionats amb el comerç de l'OMC i de la Unió Europea i per implicar-s'hi. En aquest context cal participar en les reunions públiques que organitzen ambdues institucions. Un pas estratègic seria participar al fòrum públic de l'OMC, que se celebra entre el 30 de setembre i el 2 d'octubre de 2015 i que és una de les plataformes de diàleg més rellevants amb les parts interessades de l'OMC, i l'altre seria participar a la 10a conferència ministerial de l'OMC, que serà entre el 15 i el 18 de desembre de 2015.

4. Taller: l'agenda de comerç i d'inversions

Els activistes s'han d'enfrontar a diversos reptes a l'hora de promoure la protecció dels drets de les dones. En primer lloc, és difícil que els drets de les dones formin part de l'agenda sobre el comerç global i les inversions. Malgrat

que aquells que prenen les decisions diuen que les negociacions de l'OMC i d'altres acords de comerç no tenen res a veure amb els drets humans, els drets de les dones –com ara el dret a l'alimentació o a una feina digna– sí que es veuen afectats per les negociacions, on s'hi defensen els interessos corporatius. Si les negociacions incorporessin la igualtat de gènere, seria per veure com pot contribuir a augmentar el creixement econòmic i ser útil per a les empreses.

Un altre repte és convèncer i inspirar altres feministes perquè vegin que el comerç és fonamental per garantir els drets de les dones, i no és una tasca fàcil. Les que treballen amb temes de comerç han de transmetre a les feministes fins a quin punt és important centrar-nos en el comerç. Un bon punt de partida és l'oposició "del capital vs. la vida". Les activistes han d'aprofitar les sinèrgies i formar coalicions. Per exemple, les feministes poden posar-se en contacte amb altres grups de dones que hagin començat a lluitar contra el Tractat Transatlàntic de Lliure Comerç i Inversió entre la Unió Europea i els Estats Units (en anglès, TTIP) i aportar una perspectiva feminista que ara per ara no hi és a la clàusula sobre l'arbitratge de diferències, un dels grans perills del TTIP perquè amenaça els processos legals i democràtics dels estats.

La realitat ens mostra que el poder ha passat de ser en mans dels estats a ser en mans de les multinacionals. Però qui els atorga el poder? No només cal ser conscient de l'impacte dels acords de comerç que s'estan negociant, sinó que ens hem de qüestionar els nostres propis plantejaments i formular alternatives. Els ciutadans, com poden sortir del cercle del capitalisme? Si més no, com es pot canviar el comportament que alimenta el sistema encara que no es pugui fugir completament del capitalisme a Europa? La majoria de feministes són conscients de les estructures capitalistes, però han de treballar en els dos nivells i vincular-los: el nivell polític i el dia a dia.

Hi ha dos reptes més per a les feministes que calen per aconseguir tenir la capacitat d'entendre els elements més complexos i tècnics dels processos comercials. Això s'ha d'aconseguir al mateix temps que els espais i els recursos pel feminisme disminueixen.

Superar la fragmentació del moviment feminista actual

L'estratègia clau és formar coalicions entre els grups dedicats al comerç i aportar-hi una visió feminista. Hi ha organitzacions que treballen amb el comerç, però sol ser en un context específic. Algunes institucions o coalicions interessants són: la xarxa "Seattle to Brussels Network", l'anomenada Our World Is Not For Sale (OWINFS), el Translational Institute (TNI) i els tribunals ètics que creen un espai "públic" per als testimonis a favor dels drets fonamentals que es veuen danyats per les polítiques macroeconòmiques.

S'han d'unir les coalicions, els grups i les institucions, i també s'han de trobar recursos econòmics per aconseguir fer aquesta feina. A Àustria, per exemple, les organitzacions patriarcals disposen de molts recursos i voldrien incloure-hi un "aspecte de gènere". Malgrat això, no es poden protegir els drets de les dones simplement afegint-ho a una agenda immòbil que no promou la igualtat de gènere. Cal transformar les institucions i les agendes perquè estem en una crisi democràtica molt profunda i cada vegada disposem de menys espais, de menys finançament i la igualtat de gènere s'està instrumentalitzant.

Propostes d'acció estratègica

Un resum de les propostes que han sortit del taller:

- Publicar un text entenedor sobre l'impacte dels acords de comerç en els drets de les dones; per exemple, amb una llista d'aspectes.
- Que el grup de treball sobre comerç i gènere de WIDE+ torni a reviu els programes que hi havia hagut sobre coneixements d'economia. Un bon exemple el trobem a l'Amèrica Central, on s'ha creat una xarxa d'escoles d'economia de dones en què es vincula l'economia amb la vida diària. El feminisme ha d'aconseguir el mateix a nivell europeu.
- Implicar-se en el Mandat de Comerç Alternatiu.
- Implicar-se en fòrums com el fòrum públic de l'OMC i en els processos de negociació de l'OMC.
- Donar suport als tribunals ètics populars de Xile, on la societat civil visibilitza les violacions dels drets humans per part de les corporacions transnacionals.
- Introduir els drets de les dones en les empreses.

- La campanya del TTIP no té una plataforma important a nivell d'Europa, però seria important que hi fos. Aquest acord és una oportunitat brillant.
- WIDE+ podria actualitzar documents rellevants sobre economia i sostenibilitat de què disposés en el passat.

5. Introducció: Beijing+20 i el desenvolupament post 2015

Maria Vlahakis

La plataforma BPfA segueix sent l'agenda programàtica de la igualtat de gènere i de l'empoderament de la dona. L'agenda dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) del 2015 és una oportunitat per tenir en compte les barreres estructurals que perpetuen les desigualtats de gènere i la pobresa. Fins al moment present, l'agenda dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni s'ha dedicat a l'aprofitament de recursos i a la política, però només se centra en els símptomes de la desigualtat de gènere. Les dones són qui més pateix la pobresa, però són qui menys veu té a l'hora de prendre decisions que afecten les seves vides i les seves comunitats. Els defensors dels drets de les dones demanen a les Nacions Unides i als estats membres que garanteixin que els nous ODS incloguin un objectiu concret i específic sobre els drets de les dones i de les nenes. Els demanen que tinguin com a propòsit garantir que les dones puguin participar completament, amb igualtat, eficiència i influència de tots els nivells de la presa de decisions en la vida pública i política, i que tot això vagi acompanyat d'indicadors per poder mesurar-ne el progrés.

Les feministes s'enfronten a grans reptes en el procés dels ODS. Els drets més essencials encara es neguen a moltes dones i la desigualtat de gènere segueix sent una realitat, com també ho és la violència de gènere. Els drets sexuals i reproductius es veuen condicionats per "la consciència i les creences" dels metges. Si ens basem en els índex de progrés actuals, les dones no estaran representades equitativament als parlaments fins l'any 2060 i no seran la meitat dels líders mundials fins el 2118. Els punts progressistes de la plataforma BPfA encara s'han de complir.

Hi ha certa preocupació davant la implementació de tot un nou marc a nivell nacional un cop s'hagi acordat al setembre. L'últim esbós dels ODS és extremament

Els drets de les dones i la justícia de gènere a l'era post 2015: el paper de WIDE+ i de les organitzacions feministes

ambició, però cal que aquesta ambició vagi acompanyada d'una feina constant per desenvolupar indicadors concrets i per arribar a acords financers. Les feministes han de garantir que també es disposa dels programes de finançament apropiats perquè les dones guanyin poder.

L'experiència ens mostra que les organitzacions pels drets de les dones aposten pel canvi transformatiu. Un informe recent de Womankind Worldwide destaca el paper important d'aquestes organitzacions com a catalitzadores del canvi a l'hora d'aconseguir els drets de les dones arreu. Aquestes organitzacions haurien d'implicar-se en la creació de processos de revisió nacionals per garantir que realment monitoritzen el progrés en la igualtat de gènere.

Les feministes necessiten més suport i finançament específic per a les organitzacions pels drets de les dones a tots els nivells, especialment a escala local i nacional.

5. Taller: Beijing+20 i el desenvolupament post 2015

L'agenda dels ODS és important a nivell global i tant per al sud com per al nord. Les feministes han de participar en el desenvolupament d'aquesta agenda, especialment ara que aquest procés encara la fase final per entrar en vigor. No s'ha fet prou èmfasi en els drets humans en les negociacions entre els estats, especialment en els drets de les dones i de les nenes. És feina de les feministes que aquests punts siguin prioritaris.

Les feministes haurien de centrar-se en els indicadors que mesuren els objectius. Es tem que els estats membre de les Nacions Unides només apostin per indicadors quantitius, que són senzills i fàcils de mesurar, però que no mostren res que permeti a les feministes mesurar el canvi transformatiu. Les feministes han de saber quins indicadors són importants perquè puguin defensar que s'incloguin en el conjunt final d'indicadors globals i perquè puguin emfatitzar la importància dels indicadors qualitius.

Els reptes de les feministes en el procés dels ODS

En un context on es disposa de tan poc espai per a la societat civil i per als *lobbys* hi trobem molts reptes:

D'entrada, hi ha certa tensió entre l'enfocament instrumentista que considera la igualtat de gènere una necessitat per aconseguir un desenvolupament sostenible i creixement econòmic i que entén la igualtat de gènere com a un aspecte dels drets de les dones i una finalitat en si mateixa. Els ODS haurien d'incorporar els compromisos internacionals anteriors dels drets humans com ara del CEDAW, de la BPfA i de la Conferència Internacional sobre Població i Desenvolupament (el Caire, 1994).

Un marc per retre comptes probablement es basarà en els compromisos voluntaris dels estats. Els ciutadans, com poden garantir que els governs implementin l'agenda, es comprometin especialment i amb voluntat política als drets de les dones i hi destinin els recursos necessaris? Caldria que els governs augmentessin les quantitats que destinen a l'ajuda oficial al desenvolupament, que no sol arribar ni a l'objectiu mínim de les Nacions Unides, que és del 0,7 % dels ingressos nacionals bruts.

Cal vincular els aspectes econòmics i els socials i conceptualitzar els objectius des d'una perspectiva transversal perquè són indissociables. Un altre tema que s'ha de debatre és com es pot finançar el desenvolupament de gènere a través de la cooperació del sector públic amb el privat.

El procés dels ODS no forma part de molts programes de treball de les OSC que es dediquen a l'agenda de la plataforma BPfA, i hi ha moltes ONG a nivell global, nacional o local que s'han d'implicar en els ODS. Cal comunicar-se de manera més senzilla amb més ONG. Ens hem de preguntar com podem traduir els indicadors a nivell de camp perquè repercuteixin en la vida de les dones i de les nenes. Les feministes han de promoure que les OSC dedicades als drets de les dones s'impliquin en els processos de monitorització i de revisió.

Fragmentació de temes i d'organitzacions

Superar la fragmentació de l'agenda de gènere i avançar cap a un programa més holístic es convertirà en un repte perquè hi ha moltes organitzacions diferents que es dediquen a coses molt diverses. Fer l'agenda post 2015 més nostra podria ajudar-nos a superar la fragmentació. Les feministes han de crear un espai perquè les dones puguin debatre l'agenda post 2015. Podria ser una oportunitat perquè les organitzacions dels drets de les

Els drets de les dones i la justícia de gènere a l'era post 2015: el paper de WIDE+ i de les organitzacions feministes

dones i les feministes recuperessin una agenda comuna pels propers 15 anys. Aquesta agenda comuna podria basar-se en demanar responsabilitat als governs perquè es comprometin amb l'agenda post 2015.

Propostes d'acció estratègica

Les feministes i les OSC pels drets de les dones haurien de demanar:

- Un marc de responsabilitat ferm que sigui més prescriptiu i que eviti que els països puguin escollir què prefereixen. Això inclou plans d'implementació nacional forts per poder influir en els indicadors dels processos entre ara i el desembre del 2015.
- Recursos específics per la igualtat de gènere i els drets de les dones: el document pel finançament d'Addis (l'"Acord d'Addis") hauria de comprometre a finançament al desenvolupament específic per la igualtat de gènere i els drets de les dones i per fer un seguiment de com i d'on es gasta el finançament a través dels indicadors de polítiques d'igualtat

de gènere (en anglès, *Gender Equality Policy Marker*) de l'OCDE.

- Un llenguatge basat en els drets de les dones. Cal que sigui el focus d'atenció, la perspectiva i el punt de partida.
- Debats i oportunitats que s'aprofitin per debatre l'agenda i la xarxa post 2015 entre grups de dones, especialment aquells que fins al moment present no han format part del procés perquè se'ls pugui explicar una agenda molt complexa en llenguatge planer.

3a Sessió plenària: El paper de les xarxes i de les organitzacions feministes. Com avancem?

Facilitador: Carmen de la Cruz

L'última sessió va dedicar-se a les estratègies de les xarxes feministes. Quin és el valor afegit de les xarxes feministes? Amb qui haurien de col·laborar les feministes i quines parts implicades haurien de ser els nostres objectius principals?

Recol·locar el patriarcat al centre de la lluita feminista

Gertrude Eigelsreiter-Jahari

El potencial del moviment feminista europeu ara per ara és molt baix: les ideologies patriarcal, neoliberal, imperialista, fonamentalista i militaritzada afecten tots els aspectes de la societat. Els valors i els punts de vista patriarcal dominen la societat, i això significa que són “dins” de la gent que va descriure Paula Freire. Aquesta realitat és molt difícil de canviar.

Les xarxes feministes ofereixen valor afegit de manera molt important. En primer lloc, qui forma part de les xarxes feministes és, en essència, un col·lectiu crític amb el sistema patriarcal, i aquesta actitud pot ser un aspecte secundari o irrellevant en altres xarxes. En segon lloc, les feministes es reforcen entre elles i celebren aquesta força de manera política. És encoratjador adonar-se que no s'està sol, sinó que s'és part d'un moviment de persones amb punts de vista i valors similars. Finalment, les xarxes visibilitzen les feministes, i això no ho pot aconseguir una associació per si sola. Gràcies a les xarxes les feministes tenen més poder a l'hora d'actuar en l'agenda internacional, malgrat que el valor afegit d'una xarxa només es manifesta quan la feina a nivell internacional es connecta a la feina a nivell federal, nacional i local, perquè només té sentit si arriba als nivells més baixos. WIDE+ i altres xarxes han d'implicar dones a nivell de camp en l'agenda internacional, les han d'informar dels processos internacionals i oferir recursos perquè participin en trobades internacionals.

Un dels reptes més difícils és aconseguir tenir una sola veu. El feminisme uneix gent que prové de rerefons molt diferents que comparteixen valors i punts de vista. Quan les feministes són conscients d'aquestes

diferències i dels punts en comú és molt més fàcil que tinguin una sola veu. Una d'aquestes diferències és l'ús del món digital, especialment de les xarxes socials, que en fan els diferents grups d'edat. Cal adonar-se'n i aprofitar el gran potencial d'Internet, però també d'altres espais públics.

Les feministes, com poden transformar les nostres societats

Cal que les feministes tinguin més poder per poder impulsar canvis que vagin en contra de la majoria i de l'*establishment*. És important, doncs, estudiar les estructures de poder. Analitzar aquestes estructures pot ajudar-nos a entendre què és possible i què és estratègic a l'hora d'escollir amb qui aliar-nos i quins són els nostres objectius. Un exemple de bona aliança –encara que no és feminista– la trobem en la campanya austríaca sobre el TTIP. ONG grans i petites han ajuntat forces i se'ls han unit grans sindicats i fins i tot representants del partit demòcrata. Gràcies a tot això, han pogut entrar al debat públic. El que podem aprendre les feministes d'aquest exemple és que, un cop haguem establert lligams amb organitzacions pròximes a la nostra causa, hem de sortir i buscar altres moviments i institucions que puguin afegir-hi poder.

Pel que fa a la col·laboració amb el moviment masculí, *Eigelsreiter-Jahari* va veure fa poc a la CSW és que és un espai en què dominen les dones i que inclou la masculinitat a l'agenda implica menys espai per l'empoderament de les dones. Per exemple, l'any passat es va celebrar una marxa on nois joves promovien visiblement la igualtat de gènere, però no demanaven l'empoderament de les dones.

Parlar amb una sola veu: noves oportunitats per a les xarxes feministes

Sanne Holtslag

La connexió entre el treball de camp i les Nacions Unides és un dels punts forts de les xarxes feministes. És important que les agendes internacionals arribin a l'activisme local i nacional, però les feministes també poden i han de “fer pujar” les preocupacions i les experiències de baix a dalt. Aquest és un dels avantatges de la xarxa dels Països Baixos anomenada WO=MEN, que se centra en fer pressió i defensar el gènere en les polítiques internacionals. Gràcies als seus membres, la xarxa disposa de moltíssima informació útil per als legisladors que, per exemple, poden no ser conscients de les implicacions d'una política.

Bona part del valor afegit de WO=MEN és que parla amb una sola veu, cosa que augmenta la visibilitat. Al mateix temps, però, és un repte, perquè els membres han de decidir col·lectivament el posicionament i el to que volen emprar. Malgrat això, és un punt fort de què no disposen gaires xarxes que treballen amb assumptes internacionals.

Col·laboracions noves i híbrides

En termes de noves col·laboracions, un dels aliats de WO=MEN que fins ara no s'ha mencionat és el moviment global de la masculinitat. Hi ha un debat obert en el feminisme on es delibera si hauríem de cooperar amb ells o no i de quina manera. WO=MEN aposta per col·laborar amb aquest col·lectiu.

Una gran oportunitat la trobem en col·laboracions híbrides que han anat sorgint al llarg de l'última dècada. WO=MEN col·labora amb moltes parts implicades que tenen una agenda comuna o un punt de treball comú derivat d'interessos conjunts. Per exemple, fa poc WO=MEN va unir-se al Ministeri d'Afers Estrangers, als sindicats i a diverses multinacionals per arribar a un acord sobre l'agenda per a una feina digna, amb directrius per cadenes de valor internacionals que incloguin el sector neerlandès i el govern. Va ser una col·laboració més aviat accidental que va requerir molt d'esforç per part de la xarxa perquè se la tingués en compte, malgrat que valoraven les aportacions. És un bon exemple de treball a nivell institucional. Bona part d'aquestes col·laboracions híbrides s'estan creant a nivell de camp.

Re-Occupy: les xarxes feministes s'organitzen per aconseguir un canvi transformatiu

Deniz Bayram

El moviment feminista actual de Turquia té els seus orígens en la segona onada del feminisme dels anys 1980, quan les feministes van ser les primeres a manifestar-se al carrer de manera organitzada per tenir dret a manifestar-se. A partir d'aquelles primeres manifestacions, les activistes i les associacions feministes han desenvolupat formes de col·laboració unificada que han arribat arreu del país, i no només han arrelat en grans ciutats, sinó també en àrees rurals. Un dels seus punts forts ha sigut compartir experiències i lluites, però sempre respectant la diversitat.

Una estratègia important que utilitza el moviment feminista de Turquia és la creació de "línies vermelles" que les uneixen en una resposta comuna davant de polítiques governamentals transgressores. Cada organització protegeix aquestes línies. No hagués tingut cap mena d'èxit si no s'hagués reconegut i respectat la diversitat local entre les associacions i els grups. Un exemple d'aquesta estratègia fou la resposta a la insistència del govern perquè un centre d'acollida de dones fos considerat un hostal. Aquest canvi de concepció afecta com es percep el funcionament d'un centre d'acollida de dones, perquè hi ha certes lleis sobre com s'ha de fer funcionar un hostal. Com a resposta al govern, totes les organitzacions feministes van estar d'acord a no acceptar aquest llenguatge i tothom va seguir fent servir centre d'acollida. Un altre exemple el trobem en la campanya contra l'avortament, que va unir grups i associacions ràpidament.

Un punt final és la importància de la solidaritat internacional a l'hora d'oposar-se a les mesures de l'estat contra les manifestacions. Tal com passa a Espanya, Turquia ha aprovat una llei que no permet les manifestacions al carrer, i això inclou les dones. La llei va aprovar-se fa uns quants mesos, just abans de les eleccions nacionals. Les feministes, poden fer d'aquest assumpte un tema prioritari en l'agenda internacional?

Debat plenari

Crear xarxes pot ser útil i un repte a la vegada. Té lògica treballar amb associacions d'homes feministes, perquè lluitar per la igualtat de gènere implica desconstruir els conceptes actuals de la masculinitat. Es van compartir experiències amb altres possibles aliances. En termes de la creació d'aliances, es va preguntar quines són les "línies vermelles" de WIDE+ i de les xarxes feministes a nivell internacional.

També es va parlar de les xarxes feministes de l'Europa de l'Est i de l'Àsia Central. Crear aliances i xarxes amb aquesta regió no ha sigut fàcil perquè les organitzacions nacionals i locals s'enfronten a valors i a problemes diferents, i no hi ha recursos financers per fer cap tipus de feina a nivell transnacional. Malgrat tot, el conflicte d'Ucraïna i l'erosió dels drets sexuals i reproductius que se'n deriva ha ajudat a cristal·litzar la mobilització d'un moviment que defensa aquests drets i que ha arribat al Parlament Europeu. Això ha sigut una

experiència positiva. Amb tot, encara és difícil organitzar aquest tipus d'aliances perquè cada cop hi ha menys espais de col·laboració.

El debat també va reflexionar sobre WIDE+ com a xarxa. Es van proposar diversos punts d'acció. Es va recomanar examinar l'agenda post 2015 i pensar com es poden mobilitzar les feministes d'Europa al mateix temps que es coneixen experiències d'altres regions. Les membres de WIDE+ han de tenir l'agenda en ment –així com altres agendes– i considerar fins a quin punt se la senten seva, perquè WIDE+ funciona amb la feina de les voluntàries. Sembla que s'està d'acord amb la importància de les xarxes transnacionals i amb seguir avançant a nivell nacional o local, però les feministes ho han de traduir en accions concretes i adonar-se que dedicar temps a WIDE+ val molt la pena.

En termes del paper estratègic de WIDE+, es va proposar recuperar WIDE com la llar política feminista. Després que es dissolgués WIDE, el context d'Europa ha canviat per al feminisme. Abans de les crisis successives que hi ha hagut a Europa, les feministes sortien fora a veure com es desenvolupava tot en altres regions. Aquesta dinàmica ha comportat una disminució de la feina en els drets de les dones a Europa, per la qual cosa cal canviar la perspectiva. De tot el que passa a Europa, la migració és un punt que WIDE+ ha de tenir molt present. Les feministes, doncs, podrien començar un "procés d'alliberació de Pequín" tant per deixar enrere l'antiga forma d'emmarcar el nostre paradigma com per prendre certa distància crítica de les Nacions Unides. Finalment, se sap que és difícil que els nous membres de la xarxa trobin un àmbit de treball. Caldrà aclarir el funcionament de la xarxa i el seu marc estratègic perquè WIDE+ pugui avançar.

**Llista de participants, Els drets de les dones i la justícia de gènere
a l'era post 2015: el paper de WIDE+ i de les organitzacions feministes
18 de juny, 2015**

Blanca Bayas, Spain
Deniz Bayram, Turkey
Montserrat Benito, Spain
Ulla Björnberg, Sweden
María Eugenia Blandón Díaz, Spain
Arlene Cruz Carrasco, Spain
Carmen de la Cruz, Spain
Priti Darooka, India
Sarah Diack, Switzerland
Josefina Díaz, Spain
Edmé Domínguez, Sweden
Gertrude Eigelsreiter-Jashari, Austria
Conchita García, The Netherlands
Cecília García, Spain
Julia Guenther, Austria
Sanne Holtslag, The Netherlands
Vickie Knox, UK
Hanne Liveng, Denmark
Virginia Lopez Calvo, Spain
Erliza Lopez Pedersen Denmark
Marta Manrique, Spain
Jivka Marinova, Bulgaria
Patricia Muñoz Cabrera, Brazil
Joyce Naar, Belgium
Natalia Navarro, Spain
Rachel Noble, UK
Alicia Oliver, Spain
Yamguy Peigneur, Belgium
Monse Pineda, Spain
Silke Steinhilber, Germany
Maria Vlahakis, UK
Christa Wichterich, Germany
Katinka In't Zand, Belgium

Laura Obradors, Interpreter
Núria Bover, Interpreter

